

בחושך, מתחת לשמיכה

• מישה גנן, "פרוזה ושירה", הוצאה
הליפטו תשמ"ג.

שלושה שירים, וכעשרים סיפורים קצרים, כלולים בכרך הקטן הזה הקרוי בשם "פרוזה ושירה". המחבר, מן הסתם, הוא אלמוני לקהל הקוראים. שמו משה גנן. הספר הופיע בהוצאת "קליפטו", ואפשר לשער כי אין זאת אלא שהמחבר היה אנוס להוציא את פרי-עטו על חשכונו. עד כאן פרטים פורמאליים, אולי עצר בים במקצת.

אבל השירים! רק שלושה שירים יש כאן (ונוסף עליהם שני תרגומי שירה רומיים; אפשר שלא הספיק לו למחבר הכסף לכלול עוד שירים). אבל הם יפים להפליא. שלושתם, כנראה, הם ביטוי של חלומות, והביטוי הוא אמיתי, פשוט, תמציתי, ואולי ראוי לומר: "נכון". אך למה להרכות במלים? הן מוטב להביא כפני קורא השורות האלה שיר אחד כפי שהוא (אין לו כותרת), והריהו: "מזורה / קלועת שערותיה על מיצחה ועל פניה / באה אלי הלילה. / לא השת-נתה. קטנה היא, כשהייתה, / וכרסה בין שיניה. 'גברים זרים' - / היא אומרת. 'אני הרה מגב-רים זרים.' / טיילנו בגן. 'אף לוא אני / באתי אליך, לא היה בזה כחטא זה', / היה על שפתי לומר לה, אך נזכרתי: / הרי אף שלום טרם היה סיפק בידי לומר לה. / בתאוה חבקתיה. 'ואייה היית' - שאלתי - / 'כל כך הרבה שנים. 'גם אימך עוד חייה' - / היא אמרה. כעסתי. החולה הייתה, אם כן, ואף אולי / כארץ רחוקה? - והלא היא כבר כבת שבעים וחמש. / - ובלבי ספק. 'לא, היא שם'. / ואמנם, שחה לה דוממת בין שיחים ירוקים, / כדמותה ניכרת כשבילי הגן, - צעירה, כדרכה. / ואני מביט / בפני חוה'לה הקטנות, במארג שעה, / ברשת כעין התכלת מכסה על פניה. /"

רוכ הסיפורים שבכרך הקטן אף הם, כמדור מני, יסודם בחלום. (יש גם סיפורים ריאליסטיים אחדים, אך אינני מוצא אותם ראויים לשבח.) אחדים מהם איכותם כאיכות שירי החלום, או כמעט כך. ברצון הייתי מביא כאן סיפור קצר כלשהו (למשל, "אחר הצהריים", או "ברככת"). אך כמוכן שאין לכך מקום. מי שמ'כיר את סיפוריו הנפלאים של ברוננו שולץ (שהופיעו לפני זמן-מה בתרגום עברי, בהוצאת שוקן) יוכל למצוא דמיון מסויים אליהם, אף כי איני מתכוון להשוות בין הרמות. הקורא, הפחות-בקי, יוכל אולי למצוא דמיון-מה אל כמה מסיפורי-החלום הקצרים של קפקא, ושוב, אין הכוונה להפריז בהשוואה. עם זאת ראוי להעיר כי אין בסיפוריו של גנן המיוסדים-על-חלומות שום אלמנט של חיקוי, או של המצאה ספרותית מחוכמה (כמעשה עגנון ב"ספר המע-שים"), אלא, כמו השיר שהבאתי לעיל, הם הב-עה כנה, נקיה מכל מלה מזוייפת, של אותו

עולם בו אנו נמצאים לכדנו עם עצמנו, עם זכרונותינו וכיסופינו הפנימיים ביותר, בחושך, מתחת לשמיכה, בתרדמה, בחלום. ראוי לקוות שיהיו שומעים לקול החרישי והצנוע הזה. בסופו של דבר, כולנו מתחת לאר-תה שמיכה.